

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
імені М. П. ДРАГОМАНОВА**

**Кафедра практичної психології**

**“ЗАТВЕРДЖУЮ”**  
Декан факультету  
педагогіки і психології  
проф. Олєфіренко Т.О.

---

«\_\_\_\_\_» \_\_\_\_\_ вересня \_\_\_\_\_ 2021 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА  
нормативної навчальної дисципліни  
Теоретична і прикладна персонологія**

**освітнього рівня** магістр  
**галузі знань** 05 Соціальні та поведінкові науки  
**спеціальності** 053 Психологія

**Шифр за навчальним планом**

Київ 2021

Робоча програма розроблена на підставі навчальної програми «Сучасні напрями персонології» затвердженої на засіданні Вченої ради НПУ імені М. П. Драгоманова «\_\_» \_\_\_\_\_ 2021 року, протокол № \_\_\_\_ .

**Розробники програми:** канд. психолог. наук, доцент Боброва Л. Г..

Затверджено на засіданні кафедри психології і педагогіки

«\_30\_» серпня 2021 року, протокол № \_\_1\_\_\_\_\_

Завідувач кафедри \_\_\_\_\_

Лапченко І. О.

## I. Опис дисципліни

**Шифр дисципліни** \_\_\_\_\_

назва дисципліни		
Загальні характеристики дисципліни	Навчальне навантаження з дисципліни	Методи навчання і форми контролю
Галузь знань <b>05 Соціальні та поведінкові науки</b>	Кількість кредитів –	Методи навчання
Спеціальність <b>053 Психологія</b>	Загальна кількість годин -	
Освітній рівень <b>магістр</b>	<i>Денна</i>	<b>Групова дискусія, опитування, аналіз результатів діяльності, тестування</b>
	<i>Заочна</i>	
	Лекції:	
	Семінарські (практичні) заняття:	
Статус дисципліни <b>нормативна</b>		Форми поточного контролю
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом (2019-2020р.)	-	<b>Модульні контрольні роботи</b>
	Індивідуальна робота:	
Семестр <b>I</b>	9	
	Самостійна робота:	
Тижневе навантаження (год.)	52	Форма підсумкового контролю
- аудиторне: <b>2 год.</b>	Співвідношення аудиторних годин і годин СРС:	<b>Залік</b>
- самостійна робота: <b>10 год.</b>		
<i>Мова навчання – українська</i>		

**Предмет вивчення навчальної дисципліни:** зміст основних напрямів сучасної персонології

**Міждисциплінарні зв'язки з курсами** «Історія психології», «Загальна психологія», «Соціальна психологія», «Вікова психологія».

**Мета і завдання навчальної дисципліни:** сформувати у студентів систему знань щодо різноманітності напрямів та течій сучасної персонології; навчити аналізувати та порівнювати основні психологічні напрями, школи та течії сучасності; сформувати уявлення про особистість як системну соціальну якість, що опосередковує взаємодію індивіда із соціокультурним середовищем і яка набувається ним у процесі активного самовдосконалення.

## II. Основні результати навчання та компетентності, які вони формують:

№ з/п	Результати навчання	Компетентності
	<p>ЗК4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.</p> <p>ЗК5. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.</p> <p>СК11. Здатність будувати різноманітні технології розвивальних впливів на особистісно-професійний розвиток людини: технології ігromodelювання, технології психоконсультування, психокорекційні технології, технології розвитку аутокомпетентності.</p>	<p>ПР2. Вміти організовувати та проводити психологічне дослідження із застосуванням валідних та надійних методів.</p> <p>ПР3. Узагальнювати емпіричні дані та формулювати теоретичні висновки.</p> <p>ПР13. Здатність визначати та здійснювати психологічні заходи щодо психодіагностики та прогнозування конфліктів у групах, колективах та організаціях; прогнозувати конфліктний “потенціал” особистості щодо ескалації конфліктів; кваліфікувати конфліктну поведінку людей; визначати можливі конструктивні й деструктивні наслідки професійних деструкцій та деформацій.</p>

## III. Тематичний план дисципліни

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 3 кредити ЄКТС 90 годин.

№ з/п	Назви модулів і тем	Кількість годин (денна форма навчання)	Кількість годин (заочна(вечірня) форма навчання)

		Аудиторні	Індивідуальна робота	Практичні (семінарські)	Лабораторні	СРС	Аудиторні	Лекції	Практичні (семінарські)	Лабораторні	СРС
1	<b>Модуль 1.. Соціально-психологічна природа особистості</b>										
1.1	Тема 1. Поняття персонології як науки: актуальність, предмет і завдання		1								
1.2	Тема 2. Основні теорії особистості у західній і східній соціокультурних традиціях		1			12					
1.3.	Тема 3. Теорії особистості у радянській та вітчизняній психології		1			10					
	<b>Разом за змістовим модулем 1</b>		<b>3</b>			<b>22</b>					
2	<b>Модуль 2. Соціально-психологічні виміри ставлення особистості до себе. Психологія індивідуальності.</b>										
2.1	Тема 1. Поняття самосвідомості		1			4					
2.2	Тема 2. Я-концепція особистості		1			4					
2.3	Тема 3. Індивідуальність у соціумі.					4					
2.4	Тема.4 Поняття «стать» і «гендер» у персонології		1			4					
2.5	Тема 5. Характер і особистість		1			4					
	<b>Разом за змістовим модулем 2</b>		<b>4</b>			<b>20</b>					
3	<b>Модуль 3. Особистісний потенціал та самоефективність</b>										
3.1	Тема 1.Здоров'я індивіда і особистості					4					

3.2	Потреби і мотиви як джерело активності особистості		1			2					
3.3	Тема 2. Здібності, обдарованість, таланти.		1			2					
3.4	Тема 3 Особистісна самоефективність					2					
	<b>Разом за змістовим модулем 3</b>		<b>2</b>			<b>14</b>					
Разом:			<b>9</b>			<b>52</b>					

#### IV. Зміст дисципліни

№ з/п	3.1. Назва модулів, тем та їх зміст	К-сть годин	
		Всього	в т.ч. лекцій
	<p><b>Модуль 1 Соціально-психологічна природа особистості</b></p> <p><i>Тема 1. Поняття персонології як науки: актуальність, предмет і завдання. Сутність поняття «особистість» у психології. Персонологія як галузь науки, що вивчає закономірності становлення і розвитку особистості як суб'єкта життєтворчості. Основні положення, спрямовані на висвітлення природи особистості і рушійних сил її розвитку: структура, мотивація, розвиток особистості тощо. Критерії оцінки теоретичних підходів до розуміння особистості: верифікованість, внутрішня узгодженість, евристична цінність, економічність, широта, функціональна значущість (Л. Х'єлл, Д. Зіглер). Предмет і завдання персонології. Основні положення про природу людини. Психологічна макроструктура людини (Б. Ананьєв).</i></p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела</i></p> <p>1. Асмолов А.Г. Психология личности. – М.: Изд-во Московского университета, 1990. – 367 с.</p> <p>2. Платонов К.К. Структура и Развитие личности. – М.: Наука, 1986. – 255с.</p> <p>3. Хьелл Л., Зиглер Д. Теории личности / Основные положения, исследования и применение. – СПб, 1998. – С. 479-574.</p> <p>4. Петровский В.А. Общая персонология: наука личности. Известия самарского научного центра Российской академии наук, 2003.</p> <p><b>Тема 2. Основні теорії особистості у західній і східній соціокультурних традиціях</b></p> <p>Загальна характеристика основних напрямів сучасної персонології:</p>		6

психоаналіз, біхевіоризм, когнітивна психологія, гуманістична психологія, гештальтпсихологія, трансперсональна психологія.

Йога і індійська соціокультурна традиція. Система Дзен-Буддизму. Суфізм і ісламська соціокультурна традиція (Газалі, Ібн аль-Арабі). Теософська соціокультурна традиція. (Рудольф Штайнер і Макс Гендель).

*Рекомендовані інформаційні джерела*

1. Ассаджоли Р. *Психосинтез: теорія і практика*. – М.: REFL-book, 1994. – 314 с.
2. Гроф С. *Путешествие в поисках себя. Пер. с англ.* – М.: Институт трансперсональной психологии, 2001. – 336 с.
5. Мадди Сальваторе. *Теории личности. Сравнительный анализ / Пер. с англ.* – СПб.: Изд-во «Речь», 2002. – 539 с.
6. Роберт Фрейджер, Джеймс Фейдимен. *Психология личности. Теории, упражнения, эксперименты*. – СПб-Москва, 2002. – 864 с.
7. Фрейд А. *Психология Я и защитные механизмы*. – М.: Педагогика, 1993, - 144 с.
8. Юнг К.Г. *Психология бессознательного*. – М.: Канон, 1994.-225 с.

### **Тема 3. Теорії особистості у радянській та вітчизняній психології**

Особистість у розумінні В. Бехтерева. Структура особистості за О. Лазурським. Динамічна функціональна структура особистості за К. Платоновим. Структура особистості за О. Леонтєвим. Концепція персоналізації (А. Петровський). Становлення і розвиток особистості у працях Г. Костюка.

*Рекомендовані інформаційні джерела*

1. Платонов К.К. *Структура и Развитие личности*. – М.: Наука, 1986. – 255 с.
2. Божович Л. И. *Психологический анализ условий формирования и строения гармоничной личности / отв. ред. Л. Й. Анцыферова / Л. И. Божович*. – М.: Наука, 1982. – С. 257–284.
3. Леонтьев А. Н. *Деятельность. Сознание. Личность / А. Н. Леонтьев*. – М., 1975. – 304 с.

## **Модуль 2. Соціально- психологічні виміри ставлення особистості до себе. Психологія індивідуальності.**

### **Тема 1. Поняття самосвідомості**

Психологічна сутність самосвідомості. Взаємозв'язок свідомості і самосвідомості особистості. Генезис самосвідомості. Структура самосвідомості: когнітивний, емоційно-оцінний і вольовий компоненти. Механізми самосвідомості. Ідентифікація, рефлексія, емпатія, децентрація.

*Рекомендовані інформаційні джерела*

1. Кон И. С. *В поисках себя : Личность и её самосознание / И. С. Кон*. – М.: Политиздат, 1984. – 335 с.
2. Насонова О. Б. *Самосприйняття як особистісно–мотиваційний план самосвідомості / О. Б. Насонова // Психологія суб'єктивної*

- активності особистості. – К. :Либідь. – 1993. – С. 31–33.
3. Леонтьев А. Н. Деятельность. Сознание. Личность / А. Н. Леонтьев. – М., 1975. – 304 с.
4. Фрейд А. Психология Я и защитные механизмы / Пер с англ. / А. Фрейд. – М. : Педагогика–Пресс, 1993. – 142 с.
- 5.Рубинштейн С. Л. Бытие и сознание. о месте психического во всеобщей взаимосвязи явлений материального мира / С. Л. Рубинштейн. – М. : Изд–во Акад. наук ССР, 1957. – 328 с.

### **Тема 2. Я-концепція особистості**

Я-концепція особистості. Образ тіла як базисний компонент образу «Я» Види самооцінки і рівня домагань.Порівняння поглядів Дж. Келлі та К. Роджерса на Я-концепцію.

*Рекомендовані інформаційні джерела1*

- 1.Бернс Р. Развитие Я-концепции и воспитание. – М.: Прогресс, 1988. – 422 с.
- 2.Титаренко Т. М. Сучасна психологія особистості. Навч.посібн. 2-евид.К.:Каравелла, 2013.-372с.

### **Тема 3. Індивідуальність у соціумі**

Індивідуально-типологічні властивості особистості та їх роль у становленні індивідуальності людини Модерністське і постмодерністське розуміння індивідуальності. Проблема формування індивідуального стилю діяльності особистості Типи молодіжних субкультур, які характерні для сучасного вітчизняного соціуму.

*Рекомендовані інформаційні джерела*

- 1.Адлер А. Практика и теория индивидуальной психологии : лекции по введению в психотерапию для врачей, психологов и учителей. 5–е изд. / А. Адлер. – М. : Научно–практическое объединение «Прагма», 1993. – 174 с.
- 2.Зимбардо Филипп, Ляйпне Майкл. Социальное влияние. – СПб.: Изд-во «Питер», 2000. – 448с.
- 2.Титаренко Т. М. Сучасна психологія особистості. Навч.посібн. 2-евид.К.:Каравелла, 2013.-372с.
3. Фернхем А., Хейвен П. Личность и социальное поведение. — СПб.: Питер, 2001. — 368 с: ил. — (Серия «Мастера психологии»).

### **Тема 4. Поняття «стать» і «гендер» у персонології**

Гендер і біологічна стать. Джерела гендерних відмінностей. Етапи формування жіночого і чоловічого світів.Чоловіки і жінки очима суспільства.

*Рекомендовані інформаційні джерела*

- 1.С. Бем Линзі гендера. Трансформация взглядов на неравенство полов.-М.,2004
- 2.Вейнинггер О. Пол и характер. Принципиальное исследование.-м.,1992
- 3.ДанільченкоТ. В. Психологія статі: навчальний посібник.-Ніжин,



2006

4. Эстес К. бегущая с волками. Женский архетип в мифах и сказаниях. - к., 2001

### **Тема 5. Характер і особистість**

Структура характеру. Умови формування характеру. Взаємовплив характеру і особистості Акцентуації характеру.

*Рекомендовані інформаційні джерела*

1. Личко А. Е. Психопатии и акцентуации характера у подростков / А. Е. Личко. – Ленинград, 1983. – 255 с.
2. Леонгард Карл. Акцентуированные личности. – К.: Магистр, 2001. – 427с.
3. Райх В. Характероанализ: Техника и основные положения для обучающихся и практикующих психологов. - М., 2006

### **Модуль 3. . Особистісний потенціал та самоєфективність**

#### **Тема 1. .Здоров'я індивіда і особистості**

Соціально –психологічні чинники здоров'я індивіда і особистості .

Загальна характеристика невротичної особистості. Психологія стресу.

*Рекомендовані інформаційні джерела*

1. Башкирева Т.А. Общие критерии психического, психологического, социального здоровья // Мир психологи. -2007.-№ 2.-С.140-151.
2. Братченко С.Л. Миронова М. Р. Личностный рост и его критерии // Психологические проблемы самореализации личности. -СПб, 1998.-с.38-46.
3. Психология житевой кризиса / За ред. Т. М. Титаренко. -К., 1998.
4. Селье Г. Стресс без дистресса / Г. Г. Селье. – М. : Прогресс, 1982. – 123 с.
5. Хорни К. Невротическая личность нашего времени. Самоанализ / К. Хорни; пер. с англ. В. Светлова. – М. : Академический Проект, 2009. – 208 с.

#### **Тема 2. Потреби і мотиви як джерело активності особистості**

Джерела активності особистості в різних психологічних теоріях. Інстинкти як рушійна сила поведінки (З. Фрейд). Потреби як джерело активності людини: потреби в досягненні досконалості (А. Адлер), цілісності і єдності (К. Юнг), уникнення ізоляції від оточуючих, встановлення зв'язків (Е. Фромм), потреби в самоактуалізації (А. Маслоу) тощо. Мотив як опредмечена потреба, як спонування до активності. Мотив і мотивація.

*Рекомендовані інформаційні джерела*

1. Семиченко В.А. Психология личности. – К.: Видавец Ешке О.М., 2001. – 427с. рос. мовою.
2. Фрейд З. Введение в психоанализ : Курс лекций / авторы очерка З. Фрейд, Ф. Б. Басин, М. Г. Ярошевский. – М. : Наука. – 445 с.
3. Белозеров С.М. Организация внутреннего мира человека и общества. Теория и метод композиций. – М.: Алтейа, 2002. – 768 с.
4. Леонтьев А. Н. Деятельность. Сознание. Личность / А. Н. Леонтьев. – М., 1975. – 304 с.

#### **Тема 3. Здібності, обдарованість, талант**

Поняття про здібності. Задатки і здібності. Класифікація здібностей..  
Здібності особистості та рівні їх розвитку. Обдарованість. Талант.  
Геніальність. Вплив соціального середовища на обдарованість.

*Рекомендовані інформаційні джерела*

1. Бодалев А.А. Психология о личности. – М., 1988. – С. 23-378.
2. Венгер Л.А. Педагогика способностей. – М., 1973. – С. 37-95.
3. Гиппенрейтер Ю.Б. Введение в общую психологию: Курс лекций. – М., 1988. – С. 234-256.
4. Лейтес Н.С. Способности и одаренность в детские годы. – М., 1984. – С. 8-12, 54-68.

#### **Тема 4 Особистісна самоефективність**

Базові здатності, які сприяють самоефективності за А.

Бандурою. Селективна оптимізація та компенсація при досягненні високої самоефективності особистості (А. Фреунд, П. Балтіс)

*Рекомендовані інформаційні джерела*

1. Бандура А. Теория социального научения. -СПб. 2000
2. Братченко С.Л. Миронова М. Р. Личностный рост и его критерии// Психологические проблемы самореализации личности. -СПб, 1998. -с.38-46.
3. Титаренко Т. М. Сучасна психологія особистості. Навч. посібн. 2-е вид. К.: Каравелла, 2013. -372с.

--	--	--	--

## 4.2. Плани семінарських занять

### Семінарське заняття № 1

#### Основні теорії особистості у західній і східній соціокультурних традиціях.

1. Сутність поняття “особистість” у психодинамічних теоріях (Д. Віннікот: психологічні чинники розвитку дитини, П. Сіфнеос, труднощі відносин в дитинстві, алексітімія, Х. Кохут: «Я-психологія». Дослідження нарцисизму, теорії особистості у позитивній психотерапії)
2. Сутність поняття “особистість” у когнітивних теоріях (Теорія особистісних конструктів Дж. Келлі, когнітивний підхід Дж. Міллера, У. Найсера., А. Еліса. Використання когнітивно-поведінкової терапії в сучасній Україні. Ключові характеристики КПТ)
3. Сутність поняття “особистість” у гуманістичних теоріях (А. Маслоу, К. Роджерс та інші)
4. Сутність поняття “особистість” з позиції біхевіоризму (В. Сеченов, И. Павлов, Дж. Уотсон, Б. Скінер та інші).
5. Сутність поняття «особистість» у трансперсональній психології (С. Гроф, Р. Асаджіолі).
6. Загальна характеристика екзистенційної психології.
7. Онтопсихологія. Новизна напрямлення «Онто». Історія розвитку.
8. Сутність транзактного аналізу.
9. Теорії особистості у позитивній психотерапії.
10. Загальна характеристика основних підходів до особистості у соціокультурній традиції сходу.

#### Рекомендовані інформаційні джерела

1. Ассаджоли Р. Психосинтез: теорія і практика. – М.: REFL-book, 1994. – 314 с.
2. Гроф С. Путешествие в поисках себя. Пер. с англ. – М.: Институт трансперсональной психологии, 2001. – 336 с.
3. Мадди Сальваторе. Теории личности. Сравнительный анализ / Пер. с англ. – СПб.: Изд-во «Речь», 2002. – 539 с.
4. Роберт Фрейдджер, Джеймс Фейдимен. Психология личности. Теории, упражнения, эксперименты. – СПб-Москва, 2002. – 864 с.
5. Фрейд А. Психология Я и защитные механизмы. – М.: Педагогика, 1993, - 144 с.
6. Юнг К.Г. Психология бессознательного. – М.: Канон, 1994. - 225 с.

### Семінарське заняття № 2

#### Теорії особистості у радянській та вітчизняній психології

1. Сутність поняття “особистість” у теоріях В. Бехтерева, О. Лазурського.
2. Особистість як суб’єкт соціальних стосунків і свідомої діяльності (Л. Виготський, О. Леонт’єв, С. Рубінштейн, А. Петровський, Г. Костюк, В. Рибалка, В. Моляко та інші)

#### Рекомендовані інформаційні джерела

1. Асмолов А.Г. Психология личности. – М.: Изд-во Московского университета, 1990. – 367 с.
2. Леонт’єв А. Н. Деятельность. Сознание. Личность / А. Н. Леонт’єв. – М., 1975. – 304 с.
3. Петровский В. А. Личность в психологии : парадигма субъектности / В. А. Петровский. –

Ростов–на–Дону : Феникс, 1996. – 512 с.

4. Рубинштейн С. Л. Бытие и сознание. о месте психического во всеобщей взаимосвязи явлений материального мира / С. Л. Рубинштейн. – М. : Изд-во Акад. наук СССР, 1957. – 328 с.

### Семінарське заняття № 3

#### Самосвідомість особистості

1. Психологічна сутність самосвідомості та умови її розвитку.
3. Механізми самосвідомості. (Ідентифікація, рефлексія, емпатія, децентрація).
4. Я-концепція особистості та її структура.

Рекомендовані інформаційні джерела

1. Кон И. С. В поисках себя : Личность и её самосознание / И. С. Кон. – М. : Политиздат, 1984. – 335 с.
2. Насонова О. Б. Самосприйняття як особистісно–мотиваційний план самосвідомості / О. Б. Насонова // Психологія суб'єктивної активності особистості. – К. : Либідь. – 1993. – С. 31–33.
3. Леонтьев А. Н. Деятельность. Сознание. Личность / А. Н. Леонтьев. – М., 1975. – 304 с.
4. Фрейд А. Психология Я и защитные механизмы / Пер с англ. / А. Фрейд. – М. : Педагогика–Пресс, 1993. – 142 с.
5. Рубинштейн С. Л. Бытие и сознание. о месте психического во всеобщей взаимосвязи явлений материального мира / С. Л. Рубинштейн. – М. : Изд-во Акад. наук СССР, 1957. – 328 с.
6. Бернс Р. Развитие Я-концепции и воспитание. – М.: Прогресс, 1988. – 422 с

### Семінарське заняття № 4

#### Індивідуальність у соціумі

1. Суспільні стереотипи та прийняття соціумом індивідуальної своєрідності.
2. Проблема формування індивідуального стилю діяльності особистості.
3. Молодіжна субкультура як чинник формування індивідуальності.
4. Типи молодіжних субкультур, які характерні для сучасного вітчизняного соціуму.

Рекомендовані інформаційні джерела

1. Адлер А. Практика и теория индивидуальной психологии : лекции по введению в психотерапию для врачей, психологов и учителей. 5-е изд. / А. Адлер. – М. : Научно–практическое объединение «Прагма», 1993. – 174 с.
2. Зимбардо Филипп, Ляйпте Майкл. Социальное влияние. – СПб.: Изд-во «Питер», 2000. – 448с..
3. Титаренко Т. М. Сучасна психологія особистості. Навч. посібн. 2-е вид. К.: Каравелла, 2013. – 372с.
4. Фернхем А., Хейвен П. Личность и социальное поведение. — СПб.: Питер, 2001. — 368 с: ил. — (Серия «Мастера психологии»).

### Семінарське заняття № 5

#### Поняття «стать» і «гендер» у персонології

1. Стать і культура.
2. Психологічна стать як матриця світобудови.
3. Андрогінність як антитеза гендерної поляризації
4. Особливості гендерних наративів.

*Рекомендовані інформаційні джерела*

1. С. Бем Лінзі гендера. Трансформація взглядов на неравенство полов. -М., 2004
2. Вейнингер О. Пол и характер. Принципиальное исследование. -м., 1992
3. Данільченко Т. В. Психологія статі: навчальний посібник. -Ніжин, 2006
4. Эстес К. бегущая с волками. Женский архетип в мифах и сказаниях. -к., 2001

### **Семінарське заняття № 6**

#### **Характер і особистість**

1. Поняття характеру та умови його формування.
2. Структура характеру.
3. Особливості взаємовпливу характеру і особистості.
4. Акцентуації характеру (А. Лічко, К. Леонгард)

*Рекомендовані інформаційні джерела*

2. Лічко А. Е. Психопатии и акцентуации характера у подростков / А. Е. Личко. – Ленинград, 1983. – 255 с.
2. Леонгард Карл. Акцентуированные личности. – К.: Магистр, 2001. – 427 с.
3. Райх В. Характероанализ: Техника и основные положения для обучающихся и практикующих психологов. -М., 2006

### **Семінарське заняття № 7**

#### **Здоров'я індивіда і особистості**

1. Поняття психічного здоров'я особистості.
2. Соціально – психологічні чинники здоров'я індивіда і особистості .
3. Загальна характеристика невротичної особистості.
4. Психологія стресу.

*Рекомендовані інформаційні джерела*

1. Башкирева Т.А. Общие критерии психического, психологического, социального здоровья// Мир психологи. -2007. -№ 2. -С.140-151.
2. Братченко С.Л. Миронова М. Р. Личностный рост и его критерии// Психологические проблемы самореализации личности. -СПб, 1998. -с.38-46.
3. Психологія життєвої кризи/За ред. Т. М. Титаренко. -К., 1998.
4. Селье Г. Стресс без дистресса / Г. Г. Селье. – М. : Прогресс, 1982. – 123 с.
5. Хорни К. Невротическая личность нашего времени. Самоанализ / К. Хорни; пер. с англ В. Светлова. – М. : Академический Проект, 2009. – 208 с.

### **Семінарське заняття № 8**

#### **Потреби і мотиви як джерело активності особистості**

1. Джерела активності особистості в різних психологічних теоріях. (А. Маслоу, С. Мадді, К. Юнг, А. Адлер та інші).
2. Спрямованість особистості як система стійких мотивів, що спонукають людину до діяльності (Л. І. Божович).
3. Мотивація успіху і мотивація уникнення невдачі (Дж. Аткинсон).
4. Дефіцитарна мотивація і мотивація зростання (А. Маслоу).

*Рекомендовані інформаційні джерела*

1. Семиченко В.А. Психологія особистості. – К.: Видавець Ешке О.М., 2001. – 427 с. рос. мовою.

2. Фрейд З. Введение в психоанализ : Курс лекций / авторы очерка З. Фрейд, Ф. Б. Басин, М. Г. Ярошевский. – М. : Наука. – 445 с.
3. Белозеров С.М. Организация внутреннего мира человека и общества. Теория и метод композиций. – М.: Алетейа, 2002. – 768 с.
4. Леонтьев А. Н. Деятельность. Сознание. Личность / А. Н. Леонтьев. – М., 1975. – 304 с.

### **Семінарське заняття № 9** **Здібності, обдарованість, талант**

1. Поняття про здібності. та їх класифікація.
2. Здібності особистості та рівні їх розвитку( обдарованість, талант, геніальність.)
3. Поняття агональної особистості..

*Рекомендовані інформаційні джерела*

1. Бодалев А.А. Психология о личности. – М., 1988. – С. 23-378.
2. Венгер Л.А. Педагогика способностей. – М., 1973. – С. 37-95.
3. Гиппенрейтер Ю.Б. Введение в общую психологию: Курс лекций. – М., 1988. – С. 234-256.
4. Лейтес Н.С. Способности и одаренность в детские годы. – М., 1984. – С. 8-12, 54-68.

### **Семінарське заняття № 10** **Особистісна самоефективність**

1. Базові здатності, які сприяють самоефективності за А. Бандурою.
2. Селективна оптимізація та компенсація при досягненні високої самоефективності особистості (А. Фреунд, П. Балтіс)

*Рекомендовані інформаційні джерела*

1. Бандура А. Теория социального научения. -СПБ. 2000
2. Братченко С.Л. Миронова М. Р. Личностный рост и его критерии// Психологические проблемы самореализации личности. -СПб, 1998. -с.38-46.
3. Титаренко Т. М. Сучасна психологія особистості. Навч. посібн. 2-е вид. К.: Каравелла, 2013. - 372с.

#### **4.3. Організація самостійної роботи студентів**

1. Аналіз літературних джерел з теми дослідження та написання конспектів.
2. Розробка блоку методик для вивчення обраної теми.
3. Написання твору на тему: «Я вважаю себе особистістю...»
4. Написання рефератів.
5. Розв'язання психологічних задач.
6. Створення програми власного професійного самовдосконалення (на основі Методу Позитивної психотерапії).

### **V. Контроль якості знань студентів**

- 5.1. Форми і методи поточного контролю

#### **Модульна контрольна робота № 1**

1. Поняття «особистість» у психології-це:
  - а) людина яка активно і цілеспрямовано перетворює природу, суспільство і саму себе;
  - б) людина в якій є унікальне, динамічне співвідношення просторово-часових орієнтацій;
  - в) людина яка має змістовну спрямованість, свободу, самовизначення у вчинках та міру

відповідальності за їхні наслідки;

г) усі відповіді правильні.

2. До біологічно обумовленої підструктури особистості відносять:

а) знання;

б) відносини;

в) темперамент;

г) усі відповіді неправильні, тому що це ...

3. До соціально обумовленої підструктури особистості відносять:

а) конституцію тіла;

б) переконання;

в) вік і стать;

г) усі відповіді правильні.

4. Шляхом навчання і виховання можна змінити:

а) тип нервової системи;

б) темперамент;

в) характер;

г) усі відповіді правильні;

5. Про те, що структура особистості включає «ВОНО», «Я-ЕГО» і «Над-Я» або «Супер-ЕГО» стверджує:

а) когнітивна психологія;

б) психоаналіз;

в) трансперсональна психологія;

г) усі відповіді неправильні, це ...

6. Біхевіоризм описує психічну діяльність людини з погляду:

а) поведінкових реакцій;

б) невротичної симптоматики;

в) глибинних несвідомих імпульсів, що детермінують поведінку;

г) усі відповіді неправильні, це....

7. Психологи, які працюють у руслі когнітивної психології вважають, що:

а) людина не механічно реагує на внутрішні і зовнішні чинники;

б) людина постійно аналізує інформацію про реальну дійсність;

в) людина пізнає світ поступово, проходячи ряд послідовних етапів;

г) усі відповіді правильні.

8. Гуманістична теорія особистості вивчає людину, базуючись на:

а) мотивах її вчинків;

б) ієрархії потреб;

в) прагненні до самоактуалізації;

г) усі відповіді правильні.

9. Трансперсональна психологія базується на положенні, що людська душа:

а) приречена на постійне страждання;

б) постійно компенсує недостатньо розвинуті елементи;

в) наділена значущістю духовного і космічного вимірів і можливістю для свідомості;

г) усі відповіді правильні.

10. Яким психологічним концепціям властиві такі підходи до особистості:

а) «людина як велике поле свідомості, духовна і космічна істота»;

б) «людина реагуюча»;

в) «людина гармонійна»;

г) «людина невротична, конфліктна, страждальна»;

д) «людина, яка пізнає».

11. Рівень домагань особистості характеризує:

а) незадоволеність собою, негативну самооцінку;

б) ступінь трудності тих цілей, до яких прагне людина і досягнення яких здається їй

- привабливим і можливим;
- в) специфічні емоційні переживання, що виникають у випадку виникнення не переробних перешкод на шляху до досягнення бажаної мети;
- г) усі відповіді правильні.
12. Характер-це індивідуальне сполучення найбільш стійких істотних особливостей, що виявляються у певному ставленні:
- а) до себе – ступінь вимогливості, відповідальності, рівень самооцінки;
- б) інших людей – егоїзм, доброта, неправдивість тощо;
- в) дорученої справи – організованість, працьовитість, творчість тощо;
- г) усі відповіді правильні.

## Модульна контрольна робота № 2

1. Соціалізація – це:

- а) процес засвоєння індивідом зразків поведінки, соціальних норм і цінностей, знань і навичок, які дозволяють йому успішно функціонувати у соціумі;
- б) процес взаємодії індивіда і суспільства;
- в) те ж саме, що виховання і навчання

2. Яке поняття виражає відносно стійку, більш-менш усвідомлену систему уявлень індивіда про себе, на основі якої він будує свої взаємини з іншими людьми?

3. Серед наведених особливостей поведінки людини, що характеризують її або як індивіда, або як особистість, зазначте такі, що характеризують її як індивіда:

- а) тип вищої нервової діяльності, органічні потреби, задатки, висока сенсорна чутливість;
- б) емоційна збудливість, чудова дикція, чуйність, наполегливість;
- в) низька адаптація до темряви, уважність, красива хода, правдивість;
- г) інтереси, розум, сміливість, старанність;
- д) чітка координація рухів, швидка реакція, працьовитість, пластичність.

Обґрунтуйте свою відповідь.

4. Серед наведених особливостей поведінки людини, що характеризують її або як індивіда, або як особистість, зазначте такі, що характеризують її як особистість:

- а) інтереси, здібності, старанність, збудливість, інтроверсія;
- б) темперамент, потреби, сміливість, музичні здібності, інтелект;
- в) наполегливість, відповідальність, інтернальність, переконання, спрямованість;
- г) розум, чудова дикція, інтереси, здібності, низька адаптація до темряви;
- д) чуйність, приємний голос, ідеали, принципи, висока сенсорна чутливість.

Обґрунтуйте свою думку.

5. Які з наведених далі слів описують темперамент, а які — характер: стриманий, серйозний, емоційно стійкий, сумлінний, ініціативний, чутливий, чуйний, творчий, активний.

Обґрунтуйте свою відповідь.

6. Здібності – це:

- а) динамічна характеристика психічної діяльності людини;
- б) індивідуально- психологічна особливість людини, яка відповідає вимогам конкретної діяльності і є умовою її успішного виконання.
- в) сукупність знань, умінь і навичок в певній сфері діяльності;

7. Яке поняття характеризує схильність особистості приписувати відповідальність за результати своєї діяльності зовнішнім силам чи власним здібностям і зусиллям? Наведіть характеристики цього психологічного феномена

8. Чому ціннісні орієнтації вважають змістовною характеристикою мотиваційної сфери особистості? Обґрунтуйте свою відповідь.

9. Автором популярної теорії цінностей і ціннісних орієнтацій є:

- а) Б. Г. Ананьєв;



- б) З. Фрейд;
  - в) Д. Келлі;
  - г) Ш. Шварц
10. Екзистенціальний вакуум:
- А) специфічна форма активності;
  - Б) пустота, відсутність сенсу життя, яку переживає людина;
  - В) спрямованість людини на оточуючих людей, на зовнішні події і явища.
11. Невроз-це:
- а) набуте функціональне захворювання нервової системи;
  - б) порушення діяльності головного мозку без будь-яких ознак його анатомічного ушкодження;
  - в) наслідок невдач, фрустрацій і міжособистісних конфліктів, психологічних травм і емоційного дистресу;
  - г) усі відповіді правильні.
12. На відміну від психопатії акцентуація характеру:
- а) виявляється не постійно;
  - б) з роками може згладитися, наблизитися до норми;
  - в) у сприятливих умовах може дати поштовх до прояву неабияких якостей, розкриттю таланту;
  - г) усі відповіді правильні

## 5.2. Форми і методи підсумкового контролю

### Питання до заліку

1. Співвідношення понять: “індивід”, “особистість”, “індивідуальність”.
2. Сутність поняття “особистість” у психодинамічних теоріях .
3. Сутність поняття “особистість” у когнітивних теоріях .
4. Сутність поняття “особистість” у гуманістичних теоріях .
5. Сутність поняття “особистість” у радянській психології (В. Бехтерев, О. Лазурський).
6. Сутність поняття “особистість” з позиції біхевіоризму.
7. Сутність поняття «особистість» у трансперсональній психології (С. Гроф, Р. Асаджіолі).
8. Загальна характеристика екзистенційної психології.
9. Д. Віннікот про психологічні чинники розвитку особистості.
10. Х. Кохут як засновник селф-психології.
11. Психоаналіз Н. Мак-Вільямс.
12. Ключові характеристики КПТ.
13. Сутність транзактного аналізу.
14. Характеристика динамічної структури особистості (за К. Платоновим).
15. Характеристика психосоціальних стадій розвитку особистості (за Е. Еріксоном).
16. Характеристика стадій розвитку особистості (за Д. Ельконіним).
17. Особистість у концепції персоналізації А. Петровського
18. Характеристика стадій розвитку особистості (за Г. Костюком).
19. Характеристика диспозиційного напрямку Г. Олпорта.
20. Характеристика структури особистості (за Д. Леонтєвим).
21. Характеристика потреб, як джерела активності особистості.
22. Співвідношення понять «характер» і «особистість».
23. Характеристика мотиваційної сфери особистості.
24. Сутність поняття «особистість» у східному соціокультурному середовищі.

25. Загальна характеристика здібностей людини.
26. Роль спілкування в психічному розвитку людини.
27. Характеристика Я – концепції особистості та її структури.
28. Співвідношення самооцінки та рівня домагань.
29. Психологічні характеристики особистості.
30. Співвідношення понять «темперамент» і «особистість».
31. Співвідношення понять «темперамент» і «характер».
32. Поняття психічного здоров'я особистості.
33. Базові здатності, які сприяють самоефективності за А. Бандурою.
34. Селективна оптимізація та компенсація при досягненні високої самоефективності особистості (А. Фреунд, П. Балтіс)
35. Онтопсихологія. Історія розвитку.
36. Здібності особистості та рівні їх розвитку (обдарованість, талант, геніальність.)
37. Психологічна характеристика стресу.
38. Джерела активності особистості в різних психологічних теоріях. (А. Маслоу, С. Мадді, К. Юнг, А. Адлер та інші).
39. Загальна характеристика невротичної особистості
40. Роль дитинства в становленні особистості.
41. Сутність соціалізації особистості та її основні етапи.
42. Характеристика психологічно зрілої особистості з позиції гуманістичної психології.
43. Особливості становлення і розвитку самосвідомості в онтогенезі.
44. Характеристика психологічно зрілої особистості з позиції психоаналізу
45. Сутність поняття «спрямованість особистості».
46. Характеристика психологічно зрілої особистості з позиції вітчизняної психології.
47. Сутність ієрархічної теорії мотивації А. Маслоу.
48. Характеристика типів особистості з різним локусом контролю.
49. Особливості формування характеру особистості.
50. Характеристика основних видів діяльності.
51. Характеристика бар'єрів саморозвитку особистості.
52. Поняття «стать» і «гендер» у персонології
53. Проблема формування індивідуального стилю діяльності особистості.
54. Типи молодіжних субкультур, які характерні для сучасного вітчизняного соціуму.

### **5.3. Критерії оцінювання знань студентів**

1. Грамотність використання термінологічного апарату
2. Логічність викладу матеріалу
3. Обізнаність з науковою літературою по темі
4. Повнота висвітлення матеріалу у виступі
5. Творчі здібності до розкриття теми, висвітлення проблеми при виконанні практичних завдань.

**Порядок переведення рейтингових показників успішності у європейські оцінки ECTS**

Підсумкова кількість балів (max – 100)	Оцінка за 4-бальною шкалою	Значення оцінки	Оцінка за шкалою ECTS
1 – 34	«незадовільно»	(з обов'язковим повторним вивченням курсу)	F
35 – 59	«незадовільно»	(з можливістю повторного складання)	FX
60 – 68	«достатньо»	Мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)	E
69-74	«задовільно»	Посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності	D
75 – 81	«добре»	В цілому добрий рівень знань(умінь) з незначною кількістю помилок	C
82-89	«дуже добре»	Достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок	B
90 – 100	«відмінно»	Відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками	A

## VII. Основні й допоміжні інформаційні джерела для вивчення курсу

### База

1. Абрахам Маслоу. Новые рубежи человеческой природы. Под общей редакцией Г.А.Балла, А.В. Киричука, Д.А. Леонтьева /перевод с английского. – М.:Смисл, 1999. – 425с.
- 2.Асмолов А.Г. Психология личности. – М.: Изд-во Московского университета, 1990. – 367 с.
- 3.Ассаджоли Р. Психосинтез: теория и практика. – М.:REFL-book, 1994. – 314с.
- 3.Бернс Р. Развитие Я-концепции и воспитание. – М.: Прогресс, 1988. – 422 с.
- 4.Бурлачук Л.Ф., Морозов С.М. Словарь-справочник по психодиагностике. – СПб.: Изд-во «Питер», 2000. – 528 с.
- 5.Гроф С. Путешествие в поисках себя. Пер. с англ. – М.: Институт трансперсональной психологии, 2001. – 336 с.
6. Донченко Е.А. Социетальная психика. – К.: Наукова думка, 1994. – 300 с.
7. Елесеєв О.П. Практикум по психологии личности. – СПб-Москва-Харьков-Минск, 2000. – 560с.
8. Зимбардо Филипп, Ляйппе Майкл. Социальное влияние. – СПб.: Изд-во «Питер», 2000. – 448с.
9. Карпенко З.С. Аксіопсихологія особистості. – К.: ТОВ «Міжнародна фінансова агенція», 1998. – 216с.

10. Ларцев В.С. Социальные и культурные детерминанты формирования личности. Монография. – К.: «Прент-Экспресс», 2002. – 430с.
11. Леонгард Карл. Акцентуированные личности. – К.: Магистр, 2001. – 427с.
12. Мадди Сальваторе. Теории личности. Сравнительный анализ / Пер. с англ. – СПб.: Изд-во «Речь», 2002. – 539с.
13. Менегетти А. Введение в онтопсихологию: Пер. с итал. – Пермь: Хортон Лимитед, 1993. – 64 с.
14. Ментальність. Духовність. Саморозвиток особистості. Тези доповідей та матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. 18 – 23 червня 1994р. / За ред. О.В. Киричука, О.П. Колісника, Чепа М.- Л.А. – Київ – Луцьк, 1994. – 760с.
15. Налимов В.В. Спонтанность сознания: вероятностная теория смыслов и смысловая архитектура личности. – М.: Изд-во «Прометей», МГПИ им. Ленина, 1989. – 287с.
16. Орлов А.Б. Психология личности и сущности человека: Парадигмы, проекции, практики: Учебное пособие для студентов психологических факультетов вузов. – М.: Издательский центр «Академия», 2002. – 632с.
17. Основи психології: Підручник /за заг. Ред. О.В. Киричука, В.А. Роменця. – вид. 5-те, стереотипне. – К.: Либідь, 2002. – 632с.
18. Психология человека от рождения до смерти /за ред. А.А. Реана. – СПб.: ЕВРОЗНАК, 2002. – 656с.
19. Первин Лоуренс, Джон Оливер. Психология личности. – М., 2000. – 607с. – С. 195 – 255.
20. Платонов К.К. Структура и Развитие личности. – М.: Наука, 1986. – 255с.
21. Психологія особистості: Словник-довідник /за ред. П.П. Горностая, Т.М. Титаренко. – К.: Рута, 2001ю – 320с.
22. Роберт Фрейджер, Джеймс Фейдимен. Психология личности. Теории, упражнения, эксперименты. – СПб-Москва, 2002. – 864с.
23. Семиченко В.А. Психологія особистості. – К.: Видавець Ешке О.М., 2001. – 427с. рос. мовою.
24. Татенко В.О. Психология в субъектном измерении: монография. – К.: Видавничий центр «Просвіта», 1996. – 404с.
25. Франселла Ф., Баннистер Д. Новый метод исследования личности / Пер. с англ. – М.: «Прогресс», 1987. – 236с.
26. Фрейд А. Психология Я и защитные механизмы. – М.: Педагогика, 1993, - 144с.
27. Юнг К.Г. Психология бессознательного. – М.: Канон, 1994.
28. Ядов В.А. Саморегуляция и прогнозирование социального поведения личности. – Л.: Наука, 1979. – 264с.

#### *Допоміжна*

29. Абульханова-Славская К.А. Категория субъекта в современной психологии // Сучасна психологія в ціннісному вимірі: Матеріали Третіх Костюківських читань (20 – 22 грудня 1994 р.) – в 2-х томах. Т.1. – К., 1994. – С. 4 – 10.
30. Белозеров С.М. Организация внутреннего мира человека и общества. Теория и метод композиций. – М.: Алетея, 2002. – 768 с.
31. Брушлинский А.В. Проблема субъекта – главная в психологии // Сучасна психологія в ціннісному вимірі: Матеріали Третіх Костюківських читань (20 – 22 грудня 1994 р.) – в 2-х томах. Т.1. – К., 1994. – С. 23 – 29.

32. Василюк Ф.Е. Жизненный мир и кризис. Анализ критических ситуаций // Психологический журнал, 1995. – Т.16. - №3. – С.90 – 101.
33. Киричук О.В., Карпенко З.С. Рівні суб'єктності та індикатори духовності людини // Психологія і педагогіка. – 1995. - №3. – С. 3 – 12.
34. Киричук О.В. Педагогічна система освітнього закладу як об'єкт психології управління // Психологія на перетині тисячоліть: Збірник наукових праць учасників П'ятих Костюківських читань: В 3 т. – Т.2. – К.: Гнозис, 1998. – 712с.
35. Развитие психологической и педагогической наук в Украине 1992 – 2002. Збірник наукових праць до 10-річчя АПН України/ Академія педагогічних наук України. Частина I. – Харків: «ОВС», 2002. – 640с.
36. Хьелл Л., Зиглер Д. Теории личности / Основные положения, исследования и применение. – СПб, 1998. – С. 479-574. (Оценка самоактуализации – «Опросник личностной ориентации» РОИ – С. 509 – 513).
37. Шакуров Р.Х. Барьер как категория и его роль в деятельности / Вопросы психологии, 2001, №1.

#### **VII. Навчально-методична карта дисципліни**

**Всього - 90 год., індивідуальна робота -9 год., самот. роб. -81 год.**

*Примітка: Лекційні та семінарські заняття проводяться офлайн в аудиторії, в разі оголошення карантину - онлайн на платформі (moodle, google meet).*

	IV	V	VI	VII	
<b>Модулі</b>	<b>I модуль</b>		<b>II модуль</b>		
<b>Лекції</b>	<b>2</b>	<b>2</b>	<b>2</b>	<b>2</b>	
<b>Дати</b>	<b>10.09</b>	<b>17.09</b>	<b>15.10</b>	<b>22.10</b>	
<b>Теоритичні розділи</b>	<b>Соціально-психологічна природа особистості</b>		<b>Соціально- психологічні виміри ставлення особистості до себе. Психологія індивідуальності</b>		<b>Особистісний потенціал</b>
<b>Теми лекцій</b>	Поняття персонології як науки: актуальність, предмет і завдання	Основні теорії особистості у західній і східній соціокультурних традиціях	Поняття самосвідомості Я-концепція особистості	Поняття «стать» і «гендер» у персонології Характер і особистість	Потреби і мотиви як джерело активності особистості Здібності, обдарованість, талант.

<b>Самостійна робота</b>	Ведення словника. Підготовка до семінарських занять. Опрацювання статей. Підготовка доповідей, рефератів. Виконання інших завдань передбачених у п.4.3 даної програми (р... ка блоку методик для вивчення обраної теми.Розробка блоку методик для вивчення обр... вважаю себе особистістю...» Створення програми власного професійного самовдосконалення. П... Підготовка до екзамену.		
<b>Поточний контроль</b>	<i>Поточний контроль:</i> виконання письмових завдань; тестові форми контролю для визначення рівня залишкових знань; захист рефератів.	<i>Поточний контроль:</i> виконання письмових завдань; тестові форми контролю для визначення рівня залишкових знань; захист рефератів.	<i>Поточний контроль:</i> тестові форми контролю; захист рефератів.
<b>Підсумковий контроль</b>	Залік		